

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۳۰۶۵

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۵

فهرست

- ۱ ..... مقدمه
- ۱ ..... ۱. میعانات گازی
- ۱ ..... ۲. وکیوم باتوم
- ۱ ..... ۳. روغن پایه
- ۲ ..... ۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول
- ۳ ..... ۳-۲. روغن پایه؛ نفت پارس
- ۴ ..... ۴. اسلاک واکس / پارافین واکس
- ۴ ..... جمع بندی

مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم‌باتوم، روغن پایه و اسلاک‌واکس/پارافین‌واکس در هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

لازم به ذکر است که هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ از منظر معاملاتی، هفته‌ای متفاوت برای بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی محسوب می‌شود. در تاریخ ۱۰ خردادماه، نرخ‌های جدید فرآورده‌های نفتی از سوی شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ابلاغ شد که بررسی‌ها نشان می‌دهد در بخش قابل توجهی از محصولات مورد استفاده به‌عنوان خوراک صنایع پایین‌دستی، افزایش محسوسی نسبت به نرخ‌های پیشین اعمال شده است. هم‌زمان با این تغییر قیمتی، دامنه عرضه در بورس‌های کالایی کشور به‌طور قابل توجهی محدود شد؛ به‌گونه‌ای که در هفته مورد بررسی، میعانات گازی، وکیوم‌باتوم و اسلاک‌واکس/پارافین‌واکس بدون عرضه باقی ماندند و تنها بخشی از بازار روغن پایه توسط دو تولیدکننده فعال شد. از این رو، تحلیل معاملات این هفته علاوه بر بررسی وضعیت عرضه، تقاضا و رقابت قیمتی، بر ارزیابی واکنش اولیه بازار به ابلاغیه جدید و اثر آن بر رفتار عرضه‌کنندگان نیز متمرکز است.

۱. میعانات گازی

میعانات گازی طی هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشده است.

۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم طی هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس کالای ایران عرضه نشده است.

۳. روغن پایه

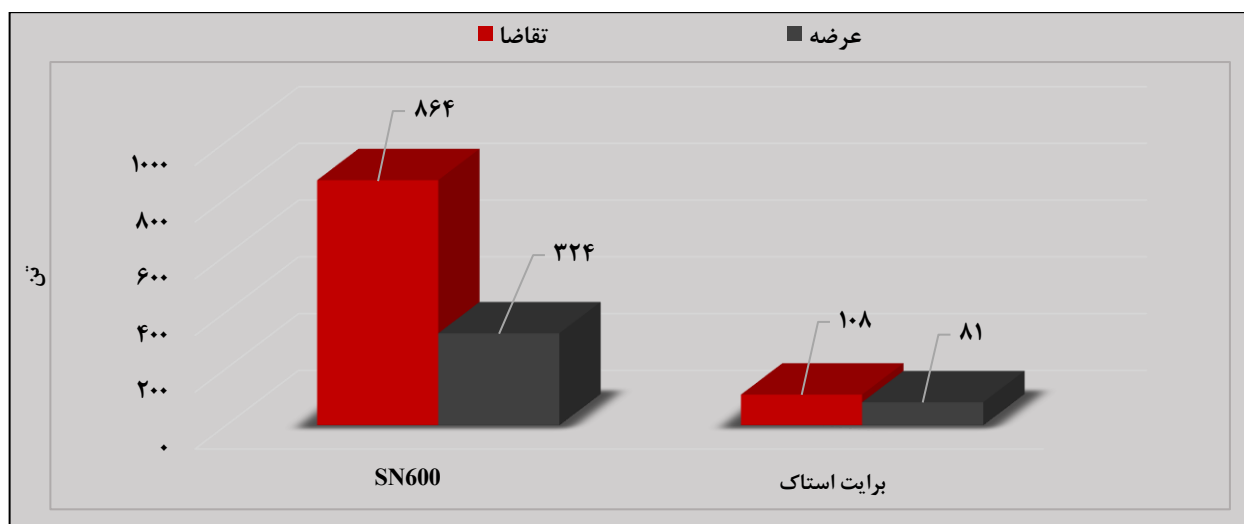
روغن پایه هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ توسط دو تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران) و نفت پارس در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت. در اینجا لازم به ذکر است که در هفته مورد بررسی شرکت‌های نفت بهران و نفت سپاهان هیچ گرید روغن پایه‌ای را در بورس کالای ایران عرضه نکرده‌اند.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته دوم خردادماه مجموعه نفت ایرانول دو نوع روغن پایه، SN600 و برایت استاک (نفت ایرانول تهران)، را در بورس کالای ایران عرضه کرد.

وضعیت عرضه و تقاضا روغن پایه‌های SN600 و برایت استاک شرکت نفت ایرانول تهران برای هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ در شکل زیر قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، برای روغن پایه SN600 نفت ایرانول تهران، تقاضای ثبت شده در بورس کالا حدوداً $\frac{2}{7}$ برابر عرضه انجام شده بوده است؛ که نشان از کسری عرضه قابل توجه در گرید یادشده دارد. همچنین، در هفته مذکور، برای روغن پایه برایت استاک این شرکت، حجم عرضه به میزان ۲۷ تن کمتر از حجم تقاضای ثبت شده برای آن بوده است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران)؛ هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

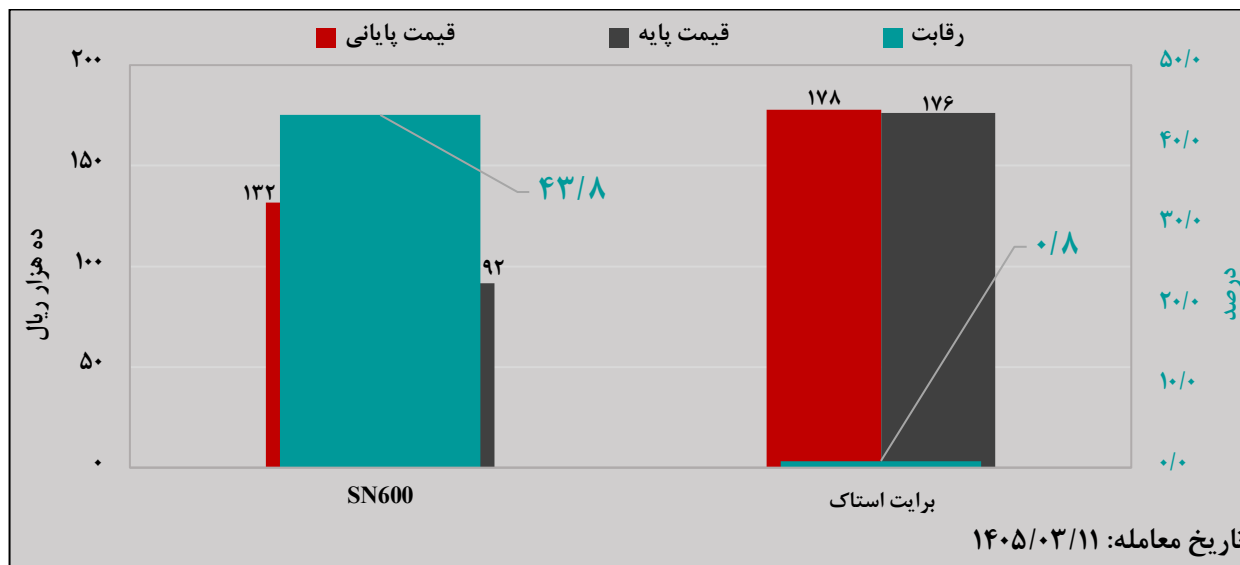

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملاتی و قیمت‌های پایه عرضه روغن پایه‌های شرکت مذکور نشان می‌دهد که برای روغن پایه SN600 به میزان $\frac{43}{8}$ درصد رقابت قیمتی در معاملات بورسی به ثبت رسیده است. شکل‌گیری این سطح از رقابت قیمتی برای گرید یادشده بیانگر وجود فشار تقاضا و تمایل بالاتر خریداران برای تأمین این محصول در هفته دوم خردادماه است.

در مقابل، در بازه زمانی مورد بررسی روغن پایه برایت استاک با قیمت پایه ۱۷۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم عرضه شده و با رقابت قیمتی محدودی که در بورس کالا برای آن به ثبت رسیده ($\frac{0}{8}$ درصد) به قیمت ۱۷۸ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شده است؛ که نشان‌دهنده تعادل نسبی میان عرضه و تقاضا در این گرید و نبود فشار محسوس از سمت خریداران است. به بیان دیگر، برخلاف روغن پایه SN600 که با رقابت قابل توجهی همراه بوده، معاملات برایت استاک با فاصله اندکی نسبت به قیمت پایه انجام شده و این موضوع می‌تواند بیانگر محدودتر بودن تقاضای مؤثر، کفایت نسبی عرضه باشد. از این‌رو، می‌توان گفت در هفته دوم خردادماه تمرکز اصلی تقاضا در بازار روغن پایه شرکت مذکور بیشتر بر گرید SN600 بوده و برایت استاک از نظر شدت رقابت معاملاتی در سطح آرام‌تری قرار داشته است.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران)؛ هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

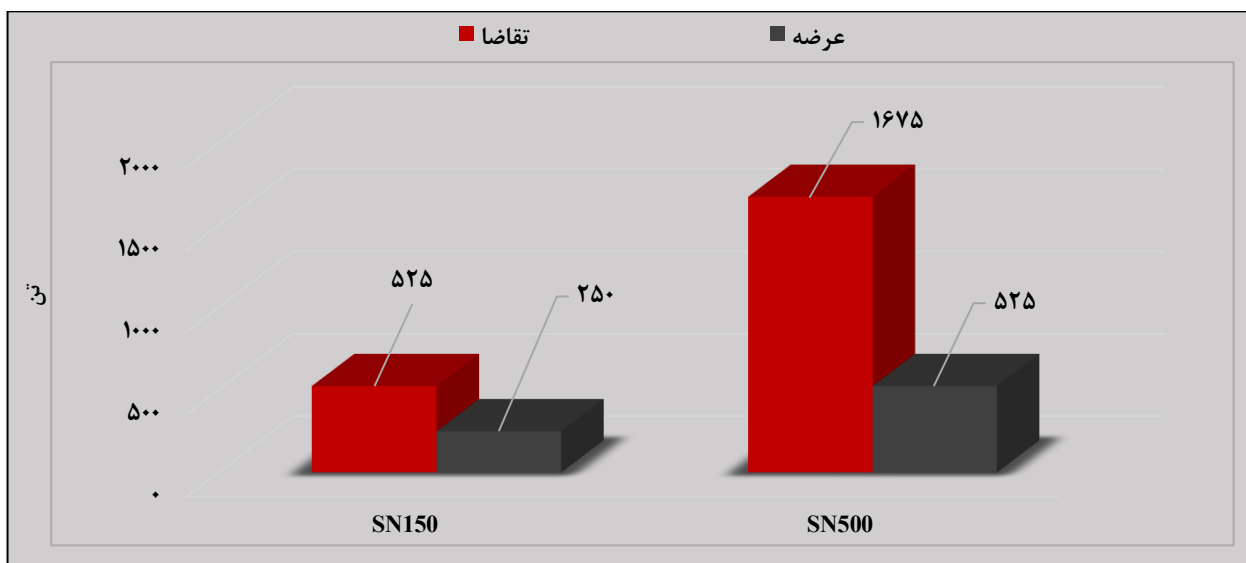

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۳. روغن پایه؛ نفت پارس

شرکت نفت پارس در هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ دو نوع روغن پایه، SN150 و SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که مشاهده می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته اول خردادماه برای SN150 نفت پارس حدود ۲ برابر (۲/۱) برابر و معادل ۲۷۵ تن کسری عرضه) عرضه آن بوده است. همچنین، برای گرید SN500 نفت پارس نیز حدود ۳ برابر عرضه آن (۳/۱) برابر و معادل ۱،۱۵۰ تن کسری عرضه) تقاضا در بورس کالا به ثبت رسیده است؛ که نشان از وجود فشار تقاضای قابل توجه برای هر دو گرید شرکت مذکور در معاملات بورسی دارد.

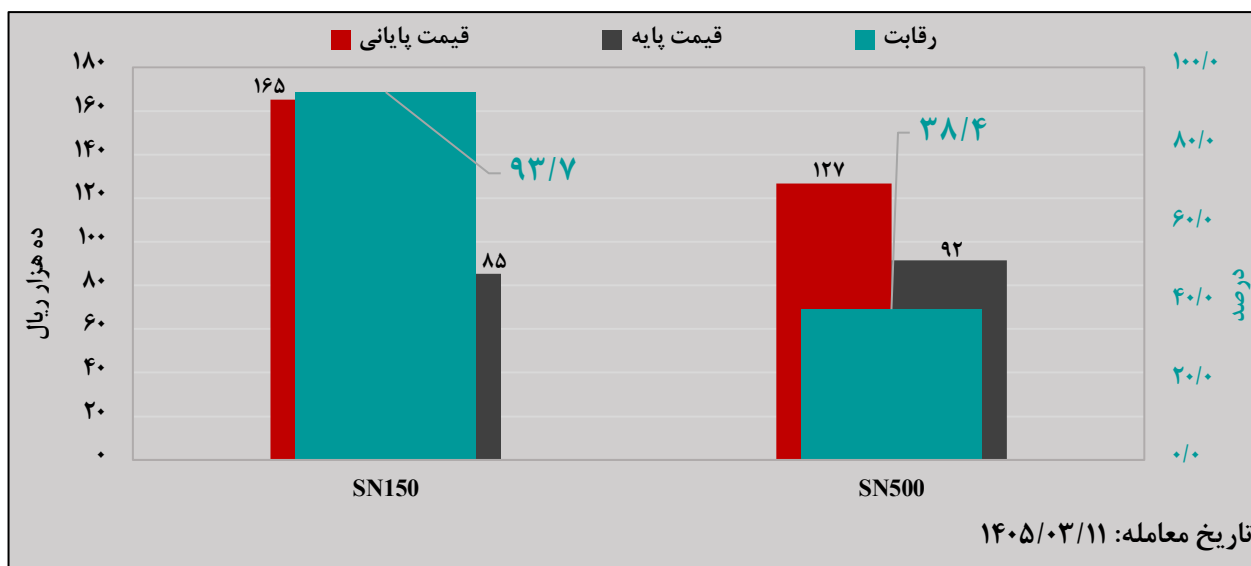
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که روغن پایه SN150 با توجه به فشار تقاضای یادشده با رقابت قیمتی قابل توجهی به اندازه ۹۳/۷ درصد مواجه بوده و برای روغن پایه SN500 با توجه به فشار تقاضای مشابه نوع دیگر روغن پایه تولیدی نفت پارس رقابت قیمتی کمتری به میزان ۳۸/۴ درصد وجود داشته است. این تفاوت در نرخ رقابت، نشان می‌دهد که بازار در هر دو گرید با سیطره تقاضای خریداران مواجه بوده، با این حال شدت محدودیت عرضه در گرید SN150، منجر به رفتارهای هیجانی‌تر و رشد قیمت بسیار بیشتری در مقایسه با گرید SN500 شده است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته دوم خرداد ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در مجموع، معاملات روغن پایه در هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ نشان داد که بازار در اغلب گریدهای عرضه شده با کمبود عرضه و فشار تقاضا مواجه بوده است؛ به‌ویژه در گریدهای SN150 نفت پارس و SN600 نفت ایرانول که رقابت‌های قیمتی بالایی را ثبت کردند. با این حال، شدت رقابت میان گریدها یکسان نبود و برای استاک ایرانول برخلاف سایر محصولات در محدوده‌ای نزدیک به قیمت پایه معامله شد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که در این هفته تقاضای مؤثر بازار بیشتر بر گریدهای پرمصرف‌تر متمرکز بوده و محدودیت عرضه، عامل اصلی شکل‌گیری رقابت قیمتی در معاملات روغن پایه بوده است.

۴. اسلاک واکس/پارافین واکس

اسلاک واکس/پارافین واکس طی هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس کالای ایران عرضه نشده‌اند.

جمع‌بندی

معاملات خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ نسبت به هفته‌های قبل شرایط متفاوتی را تجربه کرد. در این هفته، از میان چهار گروه محصول مورد بررسی شامل میعانات گازی، وکیوم‌باتوم، روغن پایه و

اسلاک واکس/پارافین واکس، تنها بخشی از بازار روغن پایه در بورس کالای ایران فعال بود و سایر محصولات مورد بررسی بدون عرضه باقی ماندند. این وضعیت در حالی رخ داد که در تاریخ ۱۰ خردادماه، نرخ‌های جدید فرآورده‌های نفتی توسط شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ابلاغ شد؛ نرخ‌هایی که در بخش قابل توجهی از فرآورده‌های مورد استفاده به عنوان خوراک صنایع پایین‌دستی، افزایش محسوس را نسبت به دوره قبل نشان می‌دهد.

بررسی نرخ‌های جدید حاکی از آن است که بخش مهمی از افزایش قیمت‌ها ناشی از اعمال مبنای جدید قیمت نفت در فرمول قیمت‌گذاری فرآورده‌ها بوده است. برآوردها نشان می‌دهد که مبنای محاسباتی نفت در نرخ‌های جدید نسبت به دوره‌های قبل افزایش یافته و همین موضوع موجب رشد قابل توجه قیمت برخی فرآورده‌ها شده است. از این منظر، هفته دوم خرداد را می‌توان هفته گذار بازار از نرخ‌های قبلی به نرخ‌های جدید دانست؛ هفته‌ای که در آن بخشی از عرضه‌کنندگان به جای ورود فوری به معاملات، رویکرد احتیاطی در پیش گرفتند.

۱. میعانات گازی

در بازار میعانات گازی، همانند اکثر هفته‌های قبل، عرضه‌ای در بورس انرژی ایران انجام نشد و بنابراین امکان ارزیابی رفتار تقاضا، قیمت پایانی و رقابت قیمتی برای این محصول وجود نداشت. عدم عرضه میعانات گازی موجب شد این بخش از بازار در هفته مورد بررسی فاقد مکانیسم کشف قیمت باشد.

۲. وکیوم باتوم

در بازار وکیوم باتوم نیز هیچ‌یک از پالایشگاه‌ها در هفته دوم خردادماه عرضه‌ای در بورس کالای ایران انجام ندادند. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که قیمت وکیوم باتوم به صورت مستقیم در ابلاغیه جدید شرکت ملی پالایش و پخش افزایش یافته بود. با این حال، عدم عرضه این محصول می‌تواند ناشی از چند عامل باشد؛ از جمله زمان‌بندی ابلاغیه در میانه هفته معاملاتی، نیاز به اعمال نرخ‌های جدید در اطلاعاتی عرضه، نگرانی از واکنش تقاضا نسبت به جهش قیمت پایه و احتیاط عرضه‌کنندگان نسبت به احتمال عدم معامله در نرخ‌های جدید. با توجه به اینکه بازار وکیوم باتوم در هفته‌های قبل نیز عمدتاً با مازاد عرضه و رقابت قیمتی نزدیک به صفر همراه بود، افزایش محسوس قیمت پایه می‌توانست ریسک کاهش تقاضای مؤثر را تشدید کند. بنابراین توقف عرضه در این هفته را می‌توان بیشتر نشانه‌ای از احتیاط معاملاتی و انتظار برای تثبیت نرخ‌های جدید دانست، نه الزاماً نشانه کمبود فیزیکی محصول.

۳. روغن پایه

در بازار روغن پایه، برخلاف سایر محصولات، بخشی از عرضه‌ها انجام شد؛ اما دامنه عرضه محدود بود. در هفته دوم خردادماه تنها شرکت‌های نفت ایرانول و نفت پارس بخشی از گریدهای روغن پایه خود را در بورس کالا عرضه کردند و شرکت‌های نفت بهران و نفت سپاهان هیچ عرضه‌ای در این بازار نداشتند. محدود شدن عرضه به چند گرید مشخص، موجب تمرکز تقاضا بر محصولات عرضه‌شده شد و در نتیجه برخی گریدها با رقابت قیمتی قابل توجهی همراه شدند. رقابت ۹۳/۷ درصدی در روغن پایه SN150 نفت پارس، رقابت ۴۳/۸ درصدی در SN600 نفت ایرانول و رقابت ۳۸/۴ درصدی در SN500 نفت پارس نشان می‌دهد که در گریدهای پرمصرف‌تر، فشار تقاضا نسبت به حجم عرضه بالا بوده است. در

مقابل، برای استاک نفت ایرانول با رقابت محدود ۰/۸ درصدی معامله شد که نشان‌دهنده تعادل نسبی عرضه و تقاضا در این گرید خاص است.

با این حال، باید توجه داشت که رقابت بالای برخی گریدهای روغن پایه در این هفته الزاماً به معنای افزایش فراگیر تقاضای کل بازار نیست، بلکه می‌تواند تا حد زیادی ناشی از محدود شدن سمت عرضه و تمرکز تقاضا بر تعداد محدودی از گریدها و عرضه‌کنندگان باشد. به بیان دیگر، عدم حضور شرکت‌های بهران و سپاهان در کنار عرضه محدود ایرانول و پارس، موجب شد تقاضای موجود بازار بر حجم محدودی از عرضه‌ها متمرکز شود و همین موضوع شدت رقابت قیمتی را در برخی گریدها افزایش دهد.

۴. اسلاک واکس و پارافین واکس

در بازار اسلاک واکس و پارافین واکس نیز هیچ عرضه‌ای در بورس کالای ایران انجام نشد. با توجه به اینکه لوب‌کات به‌عنوان ماده اولیه تولید روغن پایه و اسلاک واکس برای پالایشگاه‌های روغن‌سازی با افزایش نرخ مواجه شده، عدم عرضه اسلاک واکس را می‌توان در چارچوب ابهام نسبت به قیمت‌گذاری محصولات نهایی، افزایش بهای تمام‌شده، و انتظار عرضه‌کنندگان برای تثبیت نرخ‌های جدید تحلیل کرد. در چنین شرایطی، عرضه‌کننده ممکن است تا زمان روشن شدن واکنش خریداران و امکان تعدیل قیمت فروش محصولات نهایی، از عرضه فوری خودداری کند.

در مجموع، معاملات هفته دوم خردادماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در نخستین روزهای پس از ابلاغ نرخ‌های جدید، وارد فاز احتیاط و انتظار شده است. در حالی که تنها بخشی از بازار روغن پایه فعال بود، سه گروه محصول دیگر یعنی میعانات گازی، وکیوم‌باتوم و اسلاک واکس/پارافین واکس بدون عرضه باقی ماندند. این وضعیت موجب شد فرآیند کشف قیمت در بخش مهمی از بازار متوقف شود و تنها در گریدهای محدودی از روغن پایه امکان مشاهده رفتار واقعی عرضه و تقاضا فراهم باشد.

بر این اساس، می‌توان گفت مهم‌ترین ویژگی بازار در هفته دوم خرداد، نه صرفاً سطح رقابت قیمتی در معاملات انجام‌شده، بلکه کاهش دامنه عرضه و افزایش احتیاط عرضه‌کنندگان پس از ابلاغ نرخ‌های جدید بوده است. در صورت تثبیت نرخ‌های جدید، انتظار می‌رود عرضه‌ها در هفته‌های بعد به تدریج از سر گرفته شود؛ با این حال، با توجه به رشد قابل توجه قیمت خوراک و فرآورده‌ها، احتمال می‌رود تقاضای مؤثر در برخی محصولات با احتیاط بیشتری وارد بازار شود و رقابت قیمتی در محصولات دارای عرضه کافی محدود باقی بماند.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>